ОЁ МАН ДУРЎҒРО МЕШИНОСАМ?

Оё бо дурӯғ метавон мушкилотро ҳал кард?
Оё дурӯғ такягоҳ шуда метавонад?
Оё дурӯғ обрӯро ҳифз мекунад?
Оё дурӯғ ризқи маро зиёд мекунад?

Дурӯғ дар тарозуи ақл, вичдон ва шариат

Далелҳо аз Қуръон, Суннат ва суханони олимони муътамад

ОЁ МАН ДУРӮҒРО МЕШИНОСАМ?

Оё бо дурӯғ метавон
мушкилотро ҳал кард?

Оё дурӯғ метавонад
такягоҳ бошад?

Оё дурӯғ метавонад
обрӯи маро ҳифз кунад?

Оё дурӯғ метавонад
ризқи маро зиёд кунад?

ДУРӮҒ ДАР ТАРОЗУИ

АҚЛ, ВИҶДОН ва ШАРИАТ

Таҳиякунанда: Вориси Муҳаммад

Душанбе: 2026

МУҚАДДИМА

Бисмиллоҳир раҳмонир раҳим

Алҳамду лиллоҳи раббил оламин. Вассалоту вассалому ало Расулиллоҳи Муҳаммадин, ҳабиби қулубино, ас-содиқу-л-амин, ва ало олиҳи ва саҳбиҳи аҷмаъин ва ало ман табиъаҳум бииҳсонин ило явмиддин.

Аммо баъд...

Дурӯғ калимаест, ки ҳамаи мо маънои онро медонем. Аммо донистани маънои дурӯғ як чиз аст ва **шинохтани дурӯғ дар ҳолатҳои гуногуни зиндагӣ** чизи дигар.

Шояд инсон гӯяд: «Ман дурӯғро медонам. Дурӯғ гуфтан ҳаром аст». Аммо вақте худ ба мушкил дучор мешавад, саволи дигар пайдо мешавад:

Агар рост гуфтан ба ман зарар расонад, чӣ?

Агар обрӯям паст шавад, чӣ?

Агар корамро аз даст диҳам, чӣ?

Агар одамон аз ман рӯ гардонанд, чӣ?

Агар ҳақиқатро бигӯям ва ба ман зарар расад, чӣ?

Агар бо як дурӯғ худро аз мушкил халос карда тавонам, чаро дурӯғ нагӯям?

Ин ҷо масъала ҷиддӣ мешавад.

Зеро бисёр вақт инсон дурӯғро бо номи **«чораи наҷот»**, **«ҳифзи обрӯ»**, **«ҳалли мушкил»**, **«манфиати оила»**, **«ба даст овардани ризқ»** ва ҳатто **«маслиҳат»** сафед кардан мехоҳад.

Пас биёед дурӯғро на танҳо бо ҳиссиёт, балки бо **ақл, виҷдон ва шариати Аллоҳ** баррасӣ кунем.

ҲОЛАТИ ЯКУМ

Агар инсон бихоҳад обрӯи худро ҳифз намояд

Тасаввур накунед, ки ин як қиссаи шахси муайян аст. Ин **як ҳолати воқеан имконпазир дар зиндагии ҳар инсон** аст:

Инсон хато мекунад. Баъд аз ӯ мепурсанд: «Оё ин корро ту кардӣ?». Ӯ медонад, ки агар ҳақиқатро бигӯяд, шояд обрӯяш паст шавад. Шояд мардум ӯро сарзаниш кунанд. Шояд дар назди ҳамкорон шарманда шавад. Шояд дар назди аҳли оилааш мавқеи худро аз даст диҳад. Шояд аз вазифа ё манфиате маҳрум гардад.

Дар ҳамин лаҳза дар зеҳнаш чунин фикр пайдо мешавад: **«Агар рост гӯям, обрӯям меравад. Беҳтар аст инкор кунам».** Ва ӯ дурӯғ мегӯяд.

САВОЛ: Оё ин дурӯғ метавонад обрӯи ӯро ҳифз кунад?

ҶАВОБ: Бояд масъала аз ду тараф дида шавад.

Аз нигоҳи зоҳирӣ, шояд чунин ба назар расад, ки дурӯғ ӯро аз шармандагии фаврӣ наҷот дод.

Аммо аз нигоҳи ақлӣ саволи дигар пайдо мешавад: **Оё пинҳон кардани хато хатогиро нест мекунад?**

Не. Хато бо дурӯғ аз байн намеравад. Баръакс, инсон акнун ду мушкил дорад:

якум — худи хато;

дуюм — дурӯғ барои пӯшонидани он.

Агар дурӯғи аввал ошкор шуданӣ бошад, инсон барои пӯшонидани он метавонад дурӯғи дуюм бигӯяд. Баъд дурӯғи сеюм.

Ҳамин тавр, инсон барои нигоҳ доштани обрӯе, ки бо як хато осеб дидааст, обрӯи худро бо дурӯғ бештар дар хатар мегузорад.

САВОЛ: Пас, агар инсон хатое карда бошад, чӣ кор кунад?

ҶАВОБ: Роҳи дуруст ин аст: **Хатогиро эътироф кунад, аз он тавба намояд, агар ҳаққи касе талаф шудааст — онро баргардонад ва барои ислоҳи зарар кӯшиш кунад.**

Ин роҳи душвортар менамояд, аммо роҳи рост аст. Аллоҳ таъоло мефармояд:

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

«Эй касоне, ки имон овардаед! Аз Аллоҳ битарсед ва бо ростгӯён бошед».

Ин амр танҳо барои ҳолате нест, ки ростгӯӣ ба инсон фоидаи фаврӣ меорад. Мӯъмин рост мегӯяд, зеро **ростӣ худ ибодат ва фармони Аллоҳ аст.**

САВОЛ: Агар ростгӯӣ дар аввал ба инсон зарар расонад, оё дурӯғ гуфтан дуруст мешавад?

ҶАВОБ: Не, ҳар зарари эҳтимолӣ дурӯғро ҳалол намекунад.

Дар ин ҷо бояд масъалаи **зарурат, ҳаққи мардум, дараҷаи зарар ва роҳи дигар** баррасӣ шавад.

Инчунин бояд фарқ гузошт байни:

- «Ман намехоҳам обрӯям паст шавад»;
- ва «Агар ҳақиқатро бигӯям, зарари ҷиддӣ ва ноҳақ ба ман ё шахси дигар мерасад».

Ин ду ҳолат яксон нестанд. Пас қоидаи муҳим чунин аст:

Дурӯғ барои ҳифзи як обрӯи оддӣ иҷозаи умумӣ нест.

ҲОЛАТИ ДУЮМ

Агар инсон аз ҷазо ё масъулият гурехтан хоҳад

Ин ҳолат дар зиндагӣ бисёр рух медиҳад. Инсон вазифаеро иҷро накардааст. Кореро ба анҷом нарасондааст. Ё хато кардааст.

Аз ӯ мепурсанд: «Чаро ин кор иҷро нашуд?»

Ӯ медонад, ки гуфтан: «Ман масъулиятро иҷро накардам» барояш душвор аст.

Пас мегӯяд: «Ман иҷро кардам, вале фалонӣ монеъ шуд». Ё: «Ман супорида будам, ӯ анҷом надод». Ё: «Ин мушкил аз ман набуд».

САВОЛ: Оё дурӯғ инсонро аз масъулият озод мекунад?

ҶАВОБ: Не. Дурӯғ танҳо масъулиятро аз зоҳир пинҳон мекунад. Агар инсон бо дурӯғ гуноҳи худро ба шахси бегуноҳ нисбат диҳад, пас масъала боз ҳам вазнинтар мешавад.

Зеро акнун танҳо дурӯғ нест; **туҳмат, зулм ва поймол кардани ҳаққи дигарон низ метавонад ба он ҳамроҳ шавад.**

Аз ҳамин сабаб, инсон бояд пеш аз дурӯғ гуфтан на танҳо дар бораи худаш, балки дар бораи шахсе, ки сухани ӯ ба ӯ таъсир мерасонад, фикр кунад.

ҲОЛАТИ СЕЮМ

Агар инсон барои ба даст овардани ризқ дурӯғ гӯяд

Ин ҳолатро махсусан бояд ҷиддӣ гирифт. Тоҷир молашро мефурӯшад. Мол айб дорад. Аммо харидор аз айб хабар надорад. Тоҷир метавонад бигӯяд: «Ин мол чунин нуқсон дорад». Аммо агар инро бигӯяд, шояд харидор онро бо нархи баланд нахарад. Пас дар дили ӯ чунин фикр пайдо мешавад: **«Агар ман рост гӯям, фоидаам кам мешавад».** Ва айбро пинҳон мекунад.

САВОЛ: Оё дурӯғ метавонад ризқи инсонро зиёд кунад?

ҶАВОБ: Шояд маблағи ба дастомада дар зоҳир зиёд шавад.

Аммо ин ҷо масъалаи **баракат** пеш меояд. Паёмбар, саллаллоҳу алайҳи ва саллам, дар бораи харидуфурӯш фармудааст:

«فَإِنْ صَدَقَا وَبَيَّنَا بُورِكَ لَهُمَا فِي بَيْعِهِمَا، وَإِنْ كَذَبَا وَكَتَمَا مُحِقَتْ بَرَكَةُ بَيْعِهِمَا»

«***Агар он ду рост гӯянд ва ҳақиқатро баён кунанд, дар муомилаи онҳо баракат дода мешавад; ва агар дурӯғ гӯянд ва ҳақиқатро пинҳон кунанд, баракати муомилаи онҳо нобуд карда мешавад***». (*Ин ҳадис дар*

«Саҳеҳи Бухорӣ» ва «Саҳеҳи Муслим» ривоят шудааст).

Пас саволи мӯъмин танҳо: **«Чӣ қадар пул гирифтам?»** нест. Балки: **«Ин пул бо чӣ роҳ ба даст омад?»** ва **«Оё дар он баракат ҳаст?»**.

ҲОЛАТИ ЧОРУМ

Агар инсон барои писанд омадани мардум дурӯғ гӯяд

Инсон метавонад чизеро, ки надорад, дошта нишон диҳад. Муваффақияте, ки надоштааст, ба худ нисбат диҳад. Донише, ки надорад, худро соҳиби он нишон диҳад. Молу мақоме, ки надорад, худро соҳиби он нишон диҳад. Чаро? Барои он ки мардум ӯро бузург бинанд.

САВОЛ: Оё дурӯғ метавонад муҳаббат ва эҳтироми мардумро ба инсон зиёд кунад?

ҶАВОБ: Шояд барои муддате инсонро дар назари баъзеҳо бузург нишон диҳад.

Аммо эҳтироми ҳақиқӣ бар эътимод бино мешавад. Вақте дурӯғ ошкор шуд, инсон на танҳо он чизеро, ки мехост ба даст орад, аз даст медиҳад, балки метавонад **эътимоди мардум**ро низ аз даст диҳад.

Аз ҳамин сабаб Паёмбар, саллаллоҳу алайҳи ва саллам, дурӯғро ҳамчун роҳ ба фуҷур ва гуноҳ тавсиф кардааст:

«إِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ»

«***Ҳамоно дурӯғ ба фуҷур мебарад ва фуҷур ба оташ мебарад***».

Ва фармуд:

«وَإِنَّ الرَّجُلَ لَيَكْذِبُ وَيَتَحَرَّى الْكَذِبَ حَتَّى يُكْتَبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَّابًا»

«***Инсон пайваста дурӯғ мегӯяд ва дурӯғро пай мегирад, то назди Аллоҳ дурӯғгӯ навишта мешавад***».

ҲОЛАТИ ПАНҶУМ

Агар инсон барои пӯшонидани як дурӯғ дурӯғи дигар гӯяд

Ин яке аз хатарноктарин роҳҳои дурӯғ аст. Инсон дурӯғи аввалро мегӯяд. Баъд касе савол медиҳад. Барои мувофиқ кардани ҷавоб ба дурӯғи аввал, дурӯғи дуюм лозим мешавад. Баъд саволи дигар. Дурӯғи сеюм. Ҳамин тавр, инсон барои муҳофизати як дурӯғ маҷбур мешавад дурӯғҳои дигар созад.

САВОЛ: Чаро дурӯғ ба дурӯғи дигар мебарад?

ҶАВОБ: Зеро дурӯғ воқеиятро ислоҳ намекунад; танҳо онро пинҳон мекунад.

Ҳар боре ки воқеият бо саволи нав рӯ ба рӯ мешавад, инсон бояд барои нигоҳ доштани сохтаи пешина чизи дигаре бисозад.

Аз ҳамин сабаб Паёмбар, саллаллоҳу алайҳи ва саллам, дурӯғро бо **фуҷур** пайванд додааст. Дурӯғ метавонад инсонро ба гуноҳҳои дигар кашонад ва ин раванд то он ҷо идома кунад, ки дурӯғгӯй ба сифати доимии инсон табдил шавад.

ҲОЛАТИ ШАШУМ

Агар инсон дар оила дурӯғ гӯяд

Дар оила низ чунин ҳолатҳо мешаванд: Яке хароҷотро пинҳон мекунад; дигаре қарзро пинҳон мекунад; яке муносибати худро бо шахси дигар инкор мекунад; дигаре ҳақиқатеро, ки бояд ба ҳамсараш бигӯяд, пинҳон мекунад; ё падар ба фарзанд ваъда медиҳад, дар ҳоле ки аз аввал нияти иҷрои онро надорад.

САВОЛ: Оё муҳити оила метавонад бо дурӯғ солим бимонад?

ҶАВОБ: Оила бар се сутун сахт такя мекунад: **эътимод, амонат ва ростӣ.**

Вақте дурӯғ зиёд мешавад, эътимод кам мешавад.

Вақте эътимод кам шуд, ҳар сухан бо шубҳа қабул мешавад.

Вақте шубҳа зиёд шуд, оромии хона зарар мебинад.

Аз ин рӯ, дурӯғ дар оила танҳо масъалаи як ҷумла нест.

Он метавонад ба **муносибати байни дилҳо** зарар расонад.

ҲОЛАТИ ҲАФТУМ

Агар инсон дар кори худ дурӯғ гӯяд

Коргар мегӯяд: «Ман ин корро анҷом додам». Дар ҳоле ки анҷом надодааст. Ё: «Ман сари вақт расидам». Дар ҳоле ки дер омадааст. Ё: «Ин мушкил аз ман нест». Дар ҳоле ки аз ҷониби ӯ ба вуҷуд омадааст.

САВОЛ: Оё дурӯғ метавонад касро дар ҷои кор муваффақ кунад?

ҶАВОБ: Муваффақияти воқеӣ танҳо бо зоҳирсозӣ сохта намешавад.

Дар муҳити корӣ дурӯғ метавонад: эътимоди роҳбарро аз байн барад; муносибати ҳамкоронро вайрон кунад; ба кори дигарон зарар расонад; ва ҳатто сабаби талафи мол ё ҳуқуқи дигарон шавад.

Аз ин рӯ, мусулмон бояд бидонад: **маҳорати касбӣ бе амонатдорӣ комил нест.**

ҲОЛАТИ ҲАШТУМ

Агар инсон дурӯғро «чораи оқилона» ҳисоб кунад

Баъзан инсон ҳатто дурӯғро гуноҳ намебинад. Ӯ мегӯяд: «Ман оқилона рафтор кардам». «Ман худро наҷот додам». «Агар рост мегуфтам, зарар медидем». «Ҳама ҳамин тавр мекунанд». «Дар зиндагӣ бе дурӯғ пеш рафтан мумкин нест».

САВОЛ: Оё чунин фикр хатарнок аст?

ҶАВОБ: Бале. Хатар дар он аст, ки инсон аз: **«Ман дурӯғ гуфтам»** ба: **«Дурӯғ гуфтан дуруст буд»** мегузарад.

Яъне ӯ танҳо гуноҳ намекунад, балки метавонад барои гуноҳаш **ақидаи сафедкунанда** бисозад.

Имом Ғаззолӣ ҳангоми баҳси дурӯғ таъкид мекунад, ки сухан воситаи расидан ба мақсад аст. Агар мақсади хуб бо роҳи рост ба даст ояд, дурӯғ ҷоиз нест; танҳо вақте ки зарурати воқеӣ вуҷуд дорад ва мақсади дуруст

бе он ба даст намеояд, масъалаи иҷоза ё вуҷуб пеш меояд. Ӯ ҳамзамон ҳушдор медиҳад, ки дари дурӯғро бе зарурат боз накардан лозим аст, зеро инсон метавонад аз ҳадди зарурат гузашта, ба дурӯғҳои дигар одат кунад.

ҲОЛАТИ НӮҲУМ

Агар инсон гӯяд: «Ман маҷбурам»

САВОЛ: Оё ҳар чизе, ки инсон онро «маҷбурӣ» меномад, воқеан зарурат аст?

ҶАВОБ: Не. Баъзан инсон: тарси худро «зарурат» меномад; тамаъро «зарурат» меномад; муҳаббат ба обрӯро «зарурат» меномад; хоҳиши гирифтани фоидаи бештарро «зарурат» меномад; ва осонтарин роҳро «маҷбурӣ» меномад.

Аммо **зарурати шаръӣ** чизи дигар аст. Зарурат бояд воқеӣ бошад, на хаёлӣ.

Зарар бояд қобили эътибор бошад, на танҳо норoҳатӣ. Ва агар роҳи ҳалоли дигар вуҷуд дошта бошад, инсон набояд фавран ба роҳи ҳаром рӯ оварад.

НАТИҶАИ МИЗОНИ АҚЛ

Акнун дурӯғро дар тарозу гузорем.

Дурӯғ барои ҳифзи обрӯ: Оё обрӯеро, ки бо ҳақиқат сохта нашудааст, бояд бо дурӯғ ҳифз кард?

Дурӯғ барои ризқ: Оё моле, ки бо фиреб гирифта шудааст, воқеан ризқи баракатнок аст?

Дурӯғ барои наҷот аз мушкил: Оё ҳар мушкил иҷозаи гуноҳ мешавад?

Дурӯғ барои муҳаббати мардум: Оё муҳаббате, ки бар тасаввури дурӯғин сохта шудааст, муҳаббати ҳақиқӣ аст?

Дурӯғ барои гурехтан аз масъулият: Оё пинҳон кардани хато масъулиятро аз байн мебарад?

Дурӯғ барои пӯшонидани дурӯғи аввал: Оё як дурӯғ бе дурӯғи дигар нигоҳ дошта мешавад?

НАТИҶАИ МИЗОНИ ШАРЪ

Шариат моро ба ростӣ даъват кардааст. Аллоҳ таъоло мефармояд:

﴿وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ﴾

«**Бо ростгӯён бошед**».

Паёмбар, саллаллоҳу алайҳи ва саллам, мефармояд:

«إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ، وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ»

«***Ҳамоно ростӣ ба некӣ мебарад ва некӣ ба биҳишт мебарад***».

Ва мефармояд:

«وَإِنَّ الْكَذِبَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ، وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ»

«***Ва ҳамоно дурӯғ ба фуҷур мебарад ва фуҷур ба оташ мебарад***».

СУХАНИ ИМОМ ҒАЗЗОЛӢ

Имом Ғаззолӣ дар «Эҳёи улуми дин» дурӯғро аз офатҳои забон мешуморад ва дар бораи хатари забон пеш аз баёни масъалаҳои дурӯғ таъкид мекунад, ки забон узви хурд, вале таъсири он бузург аст; инсон метавонад бо он ҳам ба ҳақиқат ва ҳам ба ботил сухан гӯяд. Аз ҳамин сабаб, забон бояд бо «лаҷоми шариат» маҳдуд карда шавад.

Ин маънои тарбиявии бисёр муҳим дорад: **Ҳар чизе, ки гуфтан мумкин аст, гуфтанаш ҷоиз нест.** Меъёри мӯъмин ин нест: **«Оё ман метавонам инро бигӯям?»** Балки: **«Оё ба ман иҷозаи гуфтани ин сухан дода шудааст?».**

20 Тавсияи амалӣ барои дурӣ аз дурӯғ ва рушди ростӣ.

1. Таваккалро қавӣ кунед: Бидонед, ки ризқ, обрӯ ва наҷот танҳо дар дасти Аллоҳ аст.
2. Хаторо фавран эътироф кунед: Нагузоред, ки барои пӯшонидани як хато занҷираи дурӯғ сохта шавад.
3. Лаҷоми забонро гиред: Пеш аз сухан гуфтан фикр кунед, ки оё шариат ба ин иҷозат медиҳад.
4. Баракатро аз пули бисёр боло донед: Дар тиҷорат ҳақиқатро гӯед, то баракат нагурезад.
5. Тарси ҳақиқиро аз хаёлӣ фарқ кунед: Ҳар норoҳатӣ ва тарси оддиро "зарурат" наномед.
6. Оиларо бар эътимод бино кунед: Дар хонадон аз хурдтарин дурӯғҳо парҳез кунед.
7. Ақидаҳои сафедкунандаро тарк кунед: Нагӯед, ки "ҳама дурӯғ мегӯянд" ё "бе дурӯғ пеш рафтан мумкин нест".
8. Бо ростгӯён ҳамнишин шавед: Муҳити худро бо нафароне созед, ки ҳақиқатро дӯст медоранд.
9. Оқибати дурӯғро баёд ored: Ҳамеша оташи дузах ва бебаракатиро пеши назар ored.
10. Худро аслан бузург нишон надиҳед: Қаноатманд бошед ва чизе, ки надоред, даъво накунед.
11. Тавбаи доимӣ кунед: Агар беихтиёр дурӯғе аз забонатон баромад, фавран тавба ва ислоҳ кунед.
12. Ҳаққи мардумро баргардонед: Агар дурӯғатон ба касе зарар расонда бошад, зарарро ҷуброн кунед.

13. Аз ваъдаҳои беасос парҳез кунед: Агар иҷро карда натавонед, ваъда надиҳед (махсусан ба кӯдакон).

14. Дар кор амонатдор бошед: Маҳорати касбии худро бо сидқу амонат комил созед.

15. Хомӯширо машқ кунед: Дар ҳолати шубҳанок, хомӯшӣ аз гуфтани сухани бардурӯғ беҳтар аст.

16. Ояндабин бошед: Бидонед, ки дурӯғ танҳо як лаҳза мепӯшонад, аммо ҳақиқат охир ошкор мешавад.

17. Дар дил боварӣ созед: Ислоҳи забонро аз ислоҳи бовариҳои қалбӣ оғоз кунед.

18. Дари заруратро бароҳат боз накунед: Барои ҳар чизи оддӣ ҳукми "маҷбурият"-ро истифода набаред.

19. Аз тӯҳмату зулм битарсед: Ҳеҷ гоҳ барои халосии худ дигаронро гунаҳкор накунед.

20. Дуо кунед: Аз Аллоҳ ҳамеша талаб кунед, ки забону қалбатонро аз нифоқу дурӯғ пок нигоҳ дорад.

ХУЛОСА

Пас масъала танҳо ин нест, ки: **«Дурӯғ гуфтан хуб аст ё бад?»** Масъала амиқтар аст. Мо бояд аз худ бипурсем:

Оё ман дурӯғро барои он истифода мебарам, ки ба Аллоҳ бовар надорам?

Оё гумон мекунам, ки ризқ танҳо ба воситаи фиреб ба даст меояд?

Оё гумон мекунам, ки танҳо дурӯғ метавонад обрӯи маро ҳифз кунад?

Оё фикр мекунам, ки агар рост гӯям, дигар роҳи наҷот надорам?

Оё ман ба қудрати дурӯғ бештар аз кӯмаки Аллоҳ бовар мекунам?

Ин ҷо бемории асосӣ баъзан худи забон нест. **Беморӣ метавонад дар дил бошад.**

Инсон медонад, ки Аллоҳ ростгӯиро амр кардааст, вале ба хотири як манфиати зудгузар дурӯғро интихоб мекунад.

Пас ислоҳи дурӯғ танҳо бо гуфтани: **«Дурӯғ нагӯ!»** ба анҷом намерасад. Бояд дар дил чунин боварӣ сохта шавад:

Аллоҳ ризқ медиҳад. Аллоҳ роҳи баромад мекушояд. Аллоҳ ҳифз мекунад. Аллоҳ обрӯи ҳақиқиро медиҳад. Аллоҳ натиҷаро муайян мекунад.

Ва вақте ин боварӣ дар дил қавӣ шуд, инсон дигар ҳар мушкилро бо дурӯғ ҳал карданӣ намешавад.

Зеро ӯ медонад:

Дурӯғ метавонад маро барои як лаҳза пинҳон кунад, аммо наҷоти ҳақиқӣ танҳо дар дасти Аллоҳ аст.

Дурӯғ метавонад ба ман фоидаи зоҳирӣ диҳад, аммо баракатро кафолат намедиҳад.

Дурӯғ метавонад обрӯро барои як муддат пӯшонад, аммо ҳақиқатро абадан пинҳон карда наметавонад.

Дурӯғ такягоҳ нест. Такягоҳи мӯъмин Аллоҳ аст.

Феҳрест

Муқаддима.....	3
Ҳолати якум: Агар инсон бихоҳад обрӯи худро ҳифз намояд	5
Ҳолати дуюм: Агар инсон аз ҷазо ё масъулият гурехтан хоҳад	8
Ҳолати сеюм: Агар инсон барои ба даст овардани ризқ дурӯғ гӯяд	9
Ҳолати чорум: Агар инсон барои писанд омадани мардум дурӯғ гӯяд	10
Ҳолати панҷум: Агар инсон барои пӯшонидани як дурӯғ дурӯғи дигар гӯяд	11
Ҳолати шашум: Агар инсон дар оила дурӯғ гӯяд	12
Ҳолати ҳафтум: Агар инсон дар кори худ дурӯғ гӯяд	13
Ҳолати ҳаштум: Агар инсон дурӯғро «чораи оқилона» ҳисоб кунад	14
Ҳолати нӯҳум: Агар инсон гӯяд: «Ман маҷбурам»	16
Натиҷаи мизони ақл	17
Натиҷаи мизони шаръ	18
Сухани имом Ғаззолӣ	18
20 Тавсияи амалӣ барои дурӣ аз дурӯғ ва рушди ростӣ.	19
Хулоса	21
Феҳрест	23